

NOE NAŠEL U BOHA MILOST

I. ČTENÍ Z BIBLE

Genesis 6,5–22; 7,1–5.17.23–24; 8,1–4.15–22

II. ČTENÍ Z BIBLE

Genesis 6,8.22 a 8,20

Ale Noe našel u Hospodina milost. (...) Noe udělal všechno přesně tak, jak mu Bůh přikázal. (...) Noe pak vybudoval Hospodinu oltář.

KÁZÁNÍ

O zlu v lidském srdci, o poslušnosti Boha, o Božím milosrdenství, o oltáři a oběti a pozhnání. O tom všem mluví dnešní příběh.

1. Zlo lidského srdce

Smutný je příběh o potopě. Moc smutný je příběh o soudu nad lidmi, mezi nimiž se rozmnožilo zlo a zlovůle tak, že takže Bůh dokonce „*litoval, že na zemi stvořil člověka a trápil se ve svém srdci*“ (6,5–6).

Ale jak to, že Bůh viděl zlo ve světě a mezi lidmi, když všechno, co učinil, bylo dobré a v případě člověka dokonce velmi dobré (1,31)?

Pokusy odpovědět na tuhle otázku jsou různé. Biologové poukazují na geny a dědičné zatížení člověka. A člověk už pak není producent, ale produkt zla. Psychologové upozorňují na nevhodnou výchovu. A člověk už pak není příčinou, ale důsledkem zla. Sociologové mluví o rozložené společnosti. A člověk už pak není pachatelem, ale obětí zla. Různé možnosti, které se ale shodují v tom, že za zlo, které dělá, člověk vlastně nemůže. Je to vlastně tatáž hra, kterou používali Adam a Eva: Já nic, to není moje vina, může za to...

Ale je tu ještě jiná možnost, vysvětlení, se kterým přichází teologové. Ti nemluví o genech, výchově ani společnosti, mluví o lidském srdci: „*Hospodin viděl, jak se na zemi rozmnožila zlovůle člověka a že každý výtvar jeho mysli i srdce je v každé chvíli jen zlý*“ (6,5).

Srdce v této definici znamená víc než jen orgán, který potřebujeme k životu, protože udržuje v oběhu krev v našem těle. Srdce je centrum našeho myšlení, citů, vůle, naše řídicí jednotka. Tohle srdce není vidět na ultrazvuku, není cítit na tlakoměru, není slyšet stetoskopem. Nedá se tak jednoduše lokalizovat. Přesto je to náš hlavní orgán, který řídí všechno, všechny naše myšlenky i činy. Je to naše ústředí: a když je v nepořádku, pak musí být nutně neřád ve všem.

Kdosi to trefně vyjádřil slovy: „Zlo není defekt systému, ale infekce srdce.“ Znamená to: zlo není závada a porucha systému kolem nás, ale infekce, nákaza, nemoc lidského srdce. Tato infekce ze srdce se šíří do celého těla i do celého světa: zasahuje člověka samotného, druhé lidi, ale i ostatní stvoření. To všechno trpí.

Tím, kdo trpí nejvíc, nejsou ale ani lidé, ani zvířata, ani neživá příroda, ale sám Stvořitel. „*Hospodin se trápil ve svém srdci*,“ říká Bible (6,6). Zlo lidí pro něho neznamena jen pár vrásek. Není to jako pár kapek, které spadnou a ani pořádně člověka nenamočí. Lidská zloba proniká hluboko a nejlouběji a zasahuje jeho božské srdce. Působí mu trápení.

Hospodina bolí srdce z toho, jak to vypadá. Až takto „po lidsku“ mluví Bible o Bohu: jeho myšlení, cit a vůle ho bolí. Bytostně se ho to týká, nemůže dělat, že to nevidí, přivítat nad tím oči, mávnout nad tím. Nutí ho to k jednání. Musí něco podniknout, než bude jeho stvoření zcela zničeno.

Proto zasahuje: ani z uraženosti, ani ze špatné nálady, ani z rozmaru. Potopa jako soud vyrůstá z této bolesti nad hříchem. Proto se Bůh rozhoduje pro tento bolestný zákrok: podobně jako lékař, který ví, že nestačí jen náplast, když je potřeba operace.

2. Poslušný a trpělivý muž činu

„*Noe udělal všechno přesně tak, jak mu Bůh přikázal*“ (6,22). Noe byl muž činu. Nijak to nekomentuje. V důvěře v Boha staví loď. Dělá obrovské dílo. Pustí se do něčeho, na co vlastně nemá dost zkušeností a vědomostí, co vlastně přesahuje jeho možnosti. Poslušně do toho jde.

Pracuje jistě navzdory posměškům a úšklebkům spousty lidí. I když se tu o tom nemluví přímo, lze si to dobře představit. Kdyby se k němu dostal nějaký reportér, mohlo by to vypadat třeba následovně.

Interview s Noem (*Theo Lehman*)

Reportér: Pane Noe, všichni velice obdivujeme Vaše zvláštní hobby. Řekl byste, prosím, našim divákům, co to tady stavíte?“

Noe: Loď.

Reportér: Loď. To je velmi zajímavé. Zatím to vypadá jako nějaká kongresová hala. Dobrá, stavíte loď. A jaké s ní máte další plány?

Noe: Budu se v ní plavit.

Reportér: Plavit? To je zajímavé. Tady v horách? A nechybí vám k tomu plavení něco? Nechybí vám k tomu nějaká voda?

Noe: Bude pršet 40 dní a pak bude voda i tady.

Reportér: Říkáte, že bude 40 dní pršet? To je zajímavé. Ale to vůbec neodpovídá našim zkušenostem. A ani naši meteorologové, kteří se ještě nikdy nezmýlili, nenašli nikde nic, co by mělo vést k takovému dešti. Nevadí, pro každý případ si sebou teď budu nosit deštník, hahaha. Holinky, pláštěnka, deštník, a je to. – Řekněte mi, pane Noe, jak jste přišel na takový potřebštěný, promiňte, chci říci velmi zajímavý nápad, stavět loď? A s tím deštěm, odkud to vlastně víte?

Noe: Od Boha.

Reportér: Cože?

Noe: Od Boha.

Reportér: Promiňte, ale ta vaše pila dělá takový hluk, že jsem to asi neslyšel úplně správně. Odkud máte ty svoje informace?

Noe: Od Boha. Bůh to řekl.

Reportér: Pane Noe, dovoluňte mi jednu otázku. Vy se tady odvoláváte na Boží slovo. Jste snad studovaný teolog?

Noe: Ne.

Reportér: Vidíte, tady to máme. Jste tedy laik. Tedy někdo, kdo bere Boží slovo velmi jednoduše, až naivně.

Noe: Přesně tak.

Reportér: Spousta učených teologů ale říká, že Boží slovo nejde brát tak úplně doslova, spíš obrazně. Když Bůh říká: Přejde potopa, musíme to brát symbolicky, v přeneseném slova smyslu. Vlastně tam je slovo záplava. A to má blízko k slovu záplata. Takže Bůh chce vlastně říci, že zaplátuje některé díry, co tu na zemi jsou. Co říkáte téhle teologii?

Noe: Že je pro mě moc děravá. Já se raději držím Božího slova. A když Bůh říká: Přejde potopa, tak přijde potopa.

Reportér: Berete to takhle doslova? Je to Vaše poslední slovo?

Noe: Ano.

Reportér: Pane Noe, díky za rozhovor a loučíme se s Vámi námořnickým: Ahoj!

Noe byl muž poslušný – ale také trpělivý a vytrvalý. Nebyla to stavba ani plavba na pár hodin. Byla to spousta hodin tvrdé práce. A byla to spousta dní plavky, o níž se rozhodně nedá říci, že to je projížďka výletní lodí (se všemi těmi zvuky a taky vůněmi, co zvířata vydávají).

Noe ukazuje, že nestačí jen poslechnout a s něčím začít, že je to třeba vydržet a dotáhnout do konce: stavbu i plavbu lodí. Řada lidí totiž třeba poslušně a dobře a krásně začne, ale schází jim Noeho trpělivost a vytrvalost.

3. Bůh však pamatoval na Noeho

Příběh o potopě vypráví o tom, že Bůh myslí na člověka. Může vás překvapit, že se tu nikde nemluví o tom, že by se Noe modlil: za vedení a sílu pro práci, ani za ochranu při plavbě, nebo za konec potopy. Jako by ten příběh chtěl říci: Na prvním místě není to, co udělá člověk, ale co udělá Bůh. Bůh na nás myslí, smilovává se: i když jsme v takové svízeli, že k němu zapomeneme volat, i když jsme tak sevření strachem nebo bolestí nebo starostí, že ani nemůžeme volat.

„*Bůh však pamatoval na Noeho i na všechnu zvěř a všechnu dobytek, který s ním byl v arše*“ (Gn 8,1). „*Hospodin je ke všem dobrotivý, nade vším, co učinil, se slitovává*“ (Ž 145,9). Když čtete zprávu o potopě pozorně, zjistíte, že důraz není

na hrůze a zániku. Tak to na mnoha: hrůza a děs v očích lidí, těla plavoucí na vodě (např. *Gustave Doré: Potopa, v knize Ivan Olbracht: Biblické příběhy, 1958*).

Biblické líčení potopu vlastně jenom naznačuje několika čarami v pozadí. Je to jenom jakási kulisa pro vlastní dění, které se odehrává ve středu jeviště, a které se dá stručně shrnout slovy: Bůh však pamatoval na Noeho. Podobně v podobenství o milosrdném otci, kde otec myslí na svého syna, který odešel do dálky; a i tam jsou ony dálky a vepří jen kulisa. Bůh myslel na svého věrného, na toho, kdo se držel jeho milosti. A pro tohoto jednoho věrného připravil archu jako místo záchrany a ochrany.

Čteme tu o tom, jak Noe přežil a dostal šanci na nový začátek. I když se tu mluví o katastrofě a zániku, Bůh není Bohem konce. Bůh je pozitivní, dává nový začátek. „*Jeho milosrdenství je každý den nové*“ (Pl 3,23).

Noe a jeho rodina přežijí a je tu nový začátek a nová šance, Bůh uzavírá smlouvu a dává duhu. Bůh ale také vidí, že lidské srdce je i po potopě zlé. A musí nás napadnout otázka: Nebyla celá potopa jen plácnutí do vody, když neodstranila hřích, zlobu lidského srdce?

Stejná slova jako před potopou totiž slyšíme z úst biblických svědků i po ní. Žalmista říká (Ž 14,3): „*Není, kdo by činil dobré, není ani jednoho.*“ A apoštol Pavel to vyjádřil takto (Ř 3,23): „*Není totiž rozdílu: všichni zhřešili a jsou daleko od Boží slávy.*“ Stejná slova, stejná situace.

Vlastně ani Noe nebyl výjimka. Ani archa ho nemohla ochránit před zlem. Je-li v lidském srdci, pak je všude. Ať jsme v arše nebo venku, ať jsme v lodi zvané církev nebo ne, jsme všichni zralí pro radikální Boží zásah. Noe nepřežil proto, že by byl dokonalý, že by si to zasloužil: ale proto, že navzdory všemu zlému, co bylo i v jeho srdci, našel u Boha milost. A to je stejné i v našem případě. Naše záchrana je v Boží milosti.

Před potopou a po ní je to stejné. Našima očima viděno to bylo plácnutí do vody. My lidé jsme se neobrátili k dobrému. Ale Bůh ano. Zachovává i padlé a porušené stvoření. Smilovává se nad hříšníkem.

Příběh o potopě je vlastně – s nadsázkou řečeno – příběhem o Božím obrácení. Bůh se nespokojil se smutným stavem věcí, ke kterému se to po potopě vrátilo. Začal ještě jednu radikální akci – už ne trestnou, ale velkolepě záchrannou akci. Očistnou akci, která začíná tady na horách Ararat u archy a vrcholí na hoře Golgota na kříži. Evangelium o Ježíši Kristu „*je moc ke spasení pro každého, kdo věří*“ (Ř 1,16).

4. Oltář a oběť – a požehnání

Vraťme se ještě na konec potopy. Konečně je to pryč, voda opadla, všichni se hrnou ven. A Noe se znovu pouští do stavění (8,20). Musí toho tolik postavit: ohradu pro krávy a ovce, boudu pro psa, kurník pro slepice, budku pro sýkorky, a

samozřejmě taky dům pro rodinu. Je toho všeho tolik, že by člověk řekl, že neví, co dřív.

V tom má ale Noe jasno: jako první staví oltář. Vezme pár kamenů, narovná je na sebe, dá tam trochu slámy a dřeva a přinese zápalnou oběť. Noe klečí a ví: Vlastně jsem to já, kdo je v Božích očích vinen. Já bych měl být tou obětí. Ale místo mě umírá zvíře. Milost místo soudu.

Vystoupil z archy do chaosu, je v krizové situaci. Přesně jako po povodni. Všude bahno. A Noe v něm klečí před Bohem. V takové chvíli se lidé obvykle shánějí po tom nejelementárnějším: voda, potraviny, místo na spaní. Noe, než se začne zabývat čímkoli dalším, postaví oltář. Než myslí na střechu nad hlavou, myslí na místo bohoslužeb.

Na oltáři obětoval nejlepší kusy. Nejen jeden kus, ale ze všech čistých zvířat a ptáků. A „*Hospodin ucítil libou vůni!*“ (8,21). Kdo neobětuje to nejlepší (třeba nejlepší a nejsvěžeji část dne), kdo neobětuje dost, nevytvoří libou vůni, kterou by Hospodin ucítil.

V tom je Noe příkladem a zároveň otázkou: Jaké místo má ve tvém životě Bůh? Když stavíš oltář Bohu (pokud vůbec), stavíš ho jako první? Nebo přijde na řadu nejenom po domě, ale až po všech kurnících a chlívcích? Obětuješ Bohu to nejlepší a ze všeho, nebo jenom zbytky, určené na vyhození?

V této chvíli, u oltáře a oběti, uzavírá Bůh s Noem smlouvu a dává jemu i celému lidstvu znamení duhy. Jako znamení své ochrany a věrnosti a dokonání. Na Boží věrnost mohou spoléhat všichni lidé, dokud stojí země: „*Setba i žeň a chlad i žár, léto i zima a den i noc nikdy nepřestanou po všechny dny země, dokud země trvatí bude*“ (6,22).

Mohlo by se to zdát jako věčná záruka, ale tak to není: Jen dokud bude trvat země. To znamená, že čas země není neomezený. Jednou dobehne. Nevíme kdy, ale víme, že to přijde. Ježíš řekl: „*Nebe a země pominou.*“ (Mt 24,35)

Požehnání po potopě mluví jedním dechem také o posledním soudu. „*Příště,*“ říká Bůh, „*nepřijde voda, ale oheň*“ (2P 3,7). A v ohni dne soudu zanikne svět a s ním vše, co nesloužilo Bohu. Díky Boží lásce se není třeba bát. „*Svět pomíjí i jeho chtivost; kdo však činí vůli Boží, zůstává na věky*“ (1J 2,17).

Poslušnost a vytrvalost, oltář jako první a na něm bohatá oběť. To je Boží vůle a kdo ji činí, zůstane na věky.

MODLITBA PO KÁZÁNÍ

Pane Ježíši Kriste, děkuji ti, že jsi mne svou obětí na kříži zachránil z potopy hříchu i ohně věčného soudu. Chci ti dát svůj život jako oběť vděčnosti a chvály. Amen.

Michal Šourek, 9. 10. 2022

